

СТАБІЛЬНА КОРМОВА БАЗА – ЗАПОРУКА ВИСОКОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ДІЙНИХ КОРІВ

Степаненко В. М., науковий керівник, к. с.-г. н., ст. викладач
Тимофієва А. Ю., Степанюк С. В., магістранти

Вирішальним чинником, який впливає на продуктивність тварин, є годівля. Максимальний прояв генетичного потенціалу продуктивності тварин за рахунок збалансованої раціональної годівлі залежить головним чином від правильної науково обгрунтованої організації кормової бази тваринництва [1, 4].

На жаль, в Україні до питань укріплення кормової бази тваринництва значно ослабнув інтерес, скорочення посівних площ під кормові культури привело до значного дефіциту кормів і, як наслідок, до зменшення поголів'я тварин і до їх низької продуктивності. Відновлення втрачених позицій у галузі тваринництва неможливе без укріплення кормової бази будь-якого господарства незалежно від форми господарювання [9].

Повноцінною вважають годівлю, коли тварини з раціоном одержують усі поживні та біологічно активні речовини в їх необхідному для корів співвідношенні і відповідно до потреб організму. Така годівля підвищує коефіцієнт корисної дії кормів, що має важливе значення для економного застосування кормових ресурсів [7, 10].

Основною ланкою безпосереднього зв'язку рослинництва і тваринництва є кормовиробництво. Створення міцної кормової бази - найважливіша умова розвитку тваринництва. Її стан і рівень розвитку визначають можливості збільшення поголів'я тварин, підвищення їх продуктивності, поліпшення якості продукції та зниження її собівартості. Доведено, що рівень продуктивності тварин на 50-80 % визначається саме їх годівлею. У зв'язку з важливістю та значенням кормів, необхідно, щоб їх виробництво випереджало темпи потреб (зростання поголів'я і його продуктивність). Формуючи кормову базу, важливо врахувати не лише загальний обсяг кормів, який забезпечить виробництво певної кількості продукції, а й збалансованість їх за поживними речовинами [3, 6, 10].

Кормова база - це обсяг і структура кормів, які необхідні для розвитку тієї чи іншої галузі тваринництва і забезпечують повне задоволення потреб тварин у високоякісних, дешевих кормах і виробництво заданої кількості продукції.

До кормової бази висуваються певні вимоги:

- повне та безперервне постачання тваринництва різноманітними і повноцінними дешевими кормами впродовж року;
- оптимальне співвідношення у раціонах кормових одиниць, перетравного протеїну, мінеральних речовин і мікроелементів;

- раціональне використання сільськогосподарських угідь для максимального виробництва кормів;

- виробництво максимальної кількості кормів з одиниці земельної площі за найменших затрат праці та коштів на їх одиницю.

Відповідно до фізіології й життєдіяльності тварини розрізняють підтримувальні і продуктивні корми. Підтримувальні - це кількість кормів, що необхідна для забезпечення життєдіяльності організму тварин. Незалежно від продуктивності підтримувальний корм практично однаковий і становить одну кормову одиницю на 100 кг живої маси на добу. Решта корму, що згодують тваринам, витрачають на продуктивність, і він називається продуктивним. Отже, за сприятливих умов, чим більше продуктивного корму згодують тваринам, тим вища їх продуктивність [1, 8].

Затрати на корми в структурі собівартості продукції тваринництва становлять 40-60 %. Тому між собівартістю виробництва кормів, їх оплатою продукцією і собівартістю продукції існує пряма залежність. Дорожчі корми зумовлюють вищу собівартість.

Відсоткове співвідношення окремих кормів до загальної їх кількості характеризує структуру кормової бази і структуру раціонів годівлі тварин. Загальну кількість кормів і їх окремих груп за поживністю обчислюють у кормових одиницях та обмінній енергії, а складаючи раціони, враховують також вміст у кормах перетравного протеїну, каротину, вітамінів та інших мікроелементів. У годівлі великої рогатої худоби раціональною структурою кормів є концентровані корми - близько 25 %, зелені - 37, грубі - 5, соковиті - 30, інші - 3 % [2, 8].

У розвитку кормової бази важливу роль відіграє складання кормового балансу. Його визначають відповідно до потреб у різних видах кормів і джерелах їх задоволення. Потребу в кормах визначають з урахуванням поголів'я різних видів тварин, його продуктивності й нормативів витрат на одиницю окремого виду продукції; друга частина балансу формується даними про можливість джерел покриття потреби в кормах. До уваги беруться всі джерела виробництва кормів з природних кормових угідь, польового виробництва та надходження кормів від промислового виробництва. Якщо фактичне виробництво кормів не забезпечує потребу, то розробляють заходи і вишукують можливості покриття нестачі. Кормовий баланс розробляють спочатку за окремими видами тварин, а потім складають зведений і подають як загальний баланс кормів підприємства.

Формуючи кормову базу, важливо не лише досягти покриття потреби в загальному обсязі кормів, а й домогтися збалансування його за поживністю. Ефективність годівлі, продуктивність тварин і оплата кормів безпосередньо залежать від повноцінної збалансованості раціонів. Збалансованість і повноцінність кормових раціонів визначають нормами потреби окремих видів тварин в обмінній енергії, поживних речовинах, мікроелементах і вітамінах [7, 9].

Продуктивність тварин, а також загальний стан їх здоров'я, нерозривно пов'язані з процесами, що відбуваються в організмі у результаті обміну речовин. Тому необхідно знати при якій кількості поживних речовин, сполук, елементів у раціоні забезпечується підтримання необхідних життєвих функцій організму тварин і одержання від них певної кількості продукції відповідної якості. Потреба тварин у поживних речовинах є основою для визначення норм годівлі.

Для забезпечення повноцінної годівлі тварин необхідно майже 80 елементів живлення, а нормування раціону забезпечується при врахуванні, як мінімум, 24-х показників. В Україні раціони тварин регулюють, насамперед, за такими показниками як: обмінна енергія (МДж), кормові одиниці, вміст сухої речовини, перетравний і сирий протеїн, цукор, крохмаль, сира клітковина, сирий жир, макроелементи (кальцій, фосфор, магній, калій, сірка), мікроелементи (селен, кобальт, мідь, цинк, марганець, йод тощо),

каротин, вітаміни А, D, Е. У раціонах слід також контролювати цукрово-протеїнове та енергетично-протеїнове відношення [1, 4, 8].

Першорядним питанням в годівлі молочних корів є забезпечення їх енергією. Тварини отримують енергію в результаті окислення (згоряння) вуглеводів, жирів і білків корму або в результаті розпаду резервів власного тіла - глікогену, жиру, білка. Обмінна енергія кормів - доступна для тваринного організму частина валової енергії. Вона може витратитися на різні фізіологічні функції: підтримання життя, приріст живої маси, тільність і молокоутворення.

Загальну кількість обмінної енергії раціону визначають шляхом підсумовування її в кормах, що входять до його складу. Чим вища концентрація обмінної енергії (КОЕ), тим вища ефективність використання обмінної енергії і поживних речовин раціону на підтримку життя і продукцію. КОЕ в 1 кг сухої речовини раціону вигідно підтримувати на високому рівні з метою зниження витрат кормів на виробництво молока [2, 8].

Доведено, що раціони з високоякісних, добре підібраних об'ємистих кормів з рівнем обмінною енергією 10-11 МДж і змістом сирого протеїну 15-18% в сухій речовині в зимовий і пасовищний періоди навіть без концентратів можуть забезпечити добовий надій до 20-25 кг [3, 9, 10].

У разі нестачі вуглеводів і жирів для забезпечення організму енергією, організм змушений окисляти білки, які є дуже цінним біологічним матеріалом. Чим вища фактична або очікувана продуктивність, тим жорсткіші повинні бути вимоги до концентрації обмінної енергії і сирого протеїну в окремих кормах і в раціонах в цілому. Для тварин з надоем 8-10 тис. кг молока вимоги за змістом сирого протеїну в сухій речовині кормів значно вищі: в сні - 132-140 г/кг, сінажі - 146-162, кормі з прив'язаних трав - 152-172, в силосі - 149-165 [1, 3, 4].

Актуальність наших досліджень полягає у тому, щоб вивчити та проаналізувати стан кормової бази конкретного господарства та рівень і повноцінність годівлі дійних корів. Визначення фактичної поживності кормів дає змогу обґрунтовано складати збалансовані раціони та об'єктивно оцінювати ефективність використання кормів продуктивними тваринами.

Висновок. Надійна кормова база визначається як загальним виробництвом кормів, так і їх якістю. Обидва ці показники в рівній мірі впливають на ефективність тваринництва і є необхідними факторами кормовиробництва на сучасному рівні. Знання норм годівлі дозволить краще збалансувати раціони по комплексу елементів живлення, що забезпечить повноцінну годівлю тварин і краще використання поживних речовин корму.

Література

1. Гноєвий В.І. Годівля високопродуктивних корів: [посібник] / В.І. Гноєвий, В.О. Головка, О.К. Трішин, І.В. Гноєвий. - Х.: Прапор, 2009. - 368 с.
2. Денисов Н.И. Кормление высокопродуктивных коров. - М.: Россельхозиздат, 1982.- 120 с.
3. Зінченко О.І. Кормовиробництво: навч. видання / Зінченко О.І. - [2-е вид., доп. і перероб.]. - К.: Вища освіта, 2005. - 448 с.
4. Ібатуллін І. І. Годівля сільськогосподарських тварин / [І. І. Ібатуллін, Д. О. Мельничук, Г. О. Богданов та ін.].- Вінниця: Нова Книга, 2007. - 616 с.
5. Кліценко Г.Т. Мінеральне живлення тварин / Г.Т. Кліценко, М.Ф. Кулик, М.В. Косенко, В.Т. Лісовенко. - К. : Світ, 2001. - 576 с.
6. Кулик М.Ф. Корми: оцінка, використання, продукція тваринництва, екологія: посібник / [Кулик М.Ф., Кравців Р.Й., Обертюх Ю.В. та ін.]. - Вінниця: Тезис, 2003.- 334 с.
7. Логинов С.В. Зависимость молочной продуктивности коров от качества кормов / С.В. Логинов // Молочное и мясное скотоводство.-2002.-№7.- С. 24-25.

8. Проваторов Г.В. Годівля сільськогосподарських тварин: підручник / Г.В. Проваторов, В.О. Проваторова. – Суми: Університетська книга, 2004. – 510 с.
9. Семенда О. В. Формування стійкої кормової бази як елемента інтенсифікації молочного скотарства / О. В. Семенда // Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць. – Біла церква, 2011. – Вип. 6 (89). – С. 153-156.
10. Столярчук П. З. Заготівля кормів і нормована годівля сільськогосподарських тварин / П. З. Столярчук, Л. Г. Боярський. – Львів: Каменяр, 1989. – 173 с.